

Quick scan Flora- en Faunawet Wagnerplein te Tilburg

Bouwfonds

1 juli 2012
Definitief rapport
9S2010.F0

Documenttitel Quick scan Flora- en Faunawet Wagnerplein
te Tilburg

Verkorte documenttitel Quickscan Wagnerplein Tilburg

Status Definitief rapport

Datum 1 juli 2012

Projectnummer 9S2010.F0

Opdrachtgever Bouwfonds

Referentie 9S2010.F0/R00005/904760/Eind

Auteur(s) J.A.A. de Rooij

Collegiale toets A.J. de Wilde

Datum/paraaf 1 juli 2013

Vrijgegeven door M.G.G. Gommers

Datum/paraaf 1 juli 2013

INHOUDSOPGAVE

	Blz.	
1	INLEIDING	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Doel van dit rapport & afbakening	1
1.3	Leeswijzer & werkwijze	1
2	BEKNOPT KADER NATUURWETGEVING	3
2.1	Flora- en faunawet	3
3	BESCHRIJVING PLANGEBIED	4
3.1	Omstandigheden veldbezoek	8
4	HET VOORGENOMEN PLAN	9
5	BESCHRIJVING AANWEZIGE BESCHERMDE NATUURWAARDEN	15
5.1	Beschermde soorten in het kader van de Flora- en faunawet	15
5.1.1	Vaatplanten	15
5.1.2	Zoogdieren, incl. vleermuizen	16
5.1.3	Reptielen & amfibieën	22
5.1.4	Vissen	22
5.1.5	Broedvogels	22
6	EFFECTEN OP BESCHERMDE FLORA EN FAUNA	23
7	MITIGERENDE MAATREGELEN, ZORGPLICHT, AANVULLEND ONDERZOEK	26
7.1	Implementatie zorgplicht	28
7.2	Ecologisch werkprotocol	28
8	EINDCONCLUSIES FLORA- EN FAUNAWET	29
	GERAADPLEEGDE BRONNEN & LITERATUUR	29

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

Het Tilburgse winkelcentrum Wagnerplein wordt tussen 2013 en 2021 grondig gerenoveerd. Daarnaast wordt de directe omgeving herontwikkeld. Hiervoor worden meerdere gebouwen gerenoveerd of gesloopt. Daarnaast worden er meerdere bomen gekapt op de omringende parkeerplaats en in het aangrenzende Von Weberpark.

Deze maatregelen berokkenen mogelijk schade aan beschermde diersoorten, zoals vleermuizen en broedvogels en kunnen daarmee een overtreding van verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet veroorzaken. Daarom is er een onderzoek nodig naar aanwezigheid van beschermde natuurwaarden, in de vorm van deze quickscan.

1.2 Doel van dit rapport & afbakening

Dit rapport geeft een beknopte inventarisatie van het plangebied en de beschermde soorten die hier voor komen. Het dient ter onderbouwing voor een afweging voor mogelijke overtreding van verbodsbepalingen en een eventuele aanvraag van een ontheffing op de Flora- en faunawet. Er staat in voor welke soorten een ontheffing Flora- en Faunawet nodig is, welke compenserende en mitigerende maatregelen nodig zijn en of er vervolgonderzoek nodig is. Omdat het plan een duidelijke fasering kent, is er voor gekozen om per fase aan te geven welke consequenties er zijn ten aanzien van de Flora- en Faunawet.

Ook geeft dit rapport aanbevelingen om bij de planning en uitvoering van werkzaamheden rekening te houden met beschermde flora en fauna. Door naleving van deze aanbevelingen wordt voorkomen dat verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet worden overtreden.

Er is voor deze rapportage een verkennend veldbezoek uitgevoerd door een erkend ecoloog. Dit veldbezoek is vooral gericht op het vaststellen van aanwezigheid van beschermde soorten en geschikt leefgebied voor beschermde soorten. Gedane waarnemingen van beschermde soorten zijn verwerkt in deze rapportage.

Dit rapport betreft geen uitgebreide veldinventarisatie, maar is vooral gebaseerd op reeds beschikbare gegevens. In dit rapport worden wel aanbevelingen gegeven voor (eventueel) benodigd aanvullend onderzoek.

1.3 Leeswijzer & werkwijze

Hoofdstuk 2 geeft een beknopt overzicht van het wettelijke kader. De ligging van het plangebied wordt besproken in hoofdstuk 3. De voorgenomen plannen worden toegelicht in hoofdstuk 4. Een beknopte ecologische inventarisatie van het plangebied is opgenomen in hoofdstuk 5. De effecten van deze maatregelen worden per soortgroep – per fase- beschreven in hoofdstuk 6. Hoofdstuk 7 geeft tenslotte een totaaloverzicht per soort of soortgroep, en gaat in op de noodzaak voor een ontheffing, aanvullende maatregelen en eventueel vervolgonderzoek naar aanwezigheid van en gebruik door beschermde soorten. Ook hier zijn de consequenties beknopt per fase weergegeven.

Om na te gaan wat het belang van het plangebied is voor beschermde soorten en instandhoudingsdoelstellingen, is het volgende stappenplan gevolgd:

Stap 1. Inventarisatie van het plangebied en bronnenonderzoek

Om een indruk te krijgen van het voorkomen van beschermde natuurwaarden in het plangebied, is gebruik gemaakt van de openbare informatie van waarneming.nl en telmee.nl.

Daarnaast is er een oriënterend veldbezoek uitgevoerd, waarbij gericht gekeken is naar de aanwezigheid van natuurwaarden (lees: habitats die geschikt zijn voor beschermde soorten). Dit is geen vlakdekkende inventarisatie, maar geeft wel een goed beeld van de huidige waarde van het plangebied voor soorten die mogelijk voorkomen op basis van eerdere onderzoeken en waarnemingen.

De zo verkregen informatie is geïnterpreteerd aan de hand van algemene ecologische kennis, middels een bureauonderzoek en een habitatgerichte veldinventarisatie.

Stap 2. Vaststelling van de effecten

Om vast te stellen of het project effect heeft op beschermde plant- en diersoorten, is een beknopte analyse gemaakt van het project in relatie tot de habitateisen van beschermde soorten in het plangebied. Daarbij is ook gekeken in hoeverre het plangebied voorziet in specifieke eisen van beschermde soorten.

Stap 3. Beschrijving van de effecten

Door de resultaten van stap 1 en stap 2 te toetsen zijn de mogelijke effecten van het voorgestelde project op de aanwezige beschermde plant- en diersoorten inzichtelijk gemaakt.

Stap 4. Voorstellen van mitigerende maatregelen

In deze stap zijn voorstellen en aanbevelingen gedaan om eventuele negatieve effecten op beschermde plant- en diersoorten te mitigeren of te compenseren. Deze voorstellen en aanbevelingen kunnen worden meegenomen in het planproces voor het definitief ontwerp. Daarnaast zijn er aanbevelingen gedaan voor eventuele vervolgonderzoeken. Deze zijn nodig als er gerede twijfel is over het al dan niet voorkomen van beschermde plant- en diersoorten. Denk aan vleermuizen en huismussen in gebouwen.

2 BEKNOPT KADER NATUURWETGEVING

De natuurwetgeving in Nederland kent twee sporen: de soortenbescherming en de gebiedsbescherming. Hiervoor zijn drie wetten actief, de Flora- en faunawet resp. de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet. In deze wetten zijn naast het nationaal natuurbeschermingsbeleid ook tal van internationale verdragen en richtlijnen verankerd, zoals: Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, Wetlands-Conventionie, Conventionie van Bonn en CITES. In dit rapport wordt alleen getoetst aan de Flora- en faunawet omdat de overige niet relevant zijn voor het plangebied, daarom wordt hieronder alleen deze wet kort toegelicht.

2.1 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is praktisch altijd van belang bij kleinere of grotere ingrepen. Activiteiten waarbij verbodsartikelen worden overtreden, zijn niet toegestaan zonder ontheffing. Ontheffingen kunnen slechts onder voorwaarden verkregen worden en zijn daarom niet altijd mogelijk. Zorgvuldig handelen is een belangrijk uitgangspunt.

Daarnaast zijn er soms aanvullende maatregelen nodig om schade aan matig of streng beschermde plant- en diersoorten (tabel 2 resp. tabel 3-soorten en bijlage IV-soorten, zie onderstaande tabel voor uitleg) te voorkomen of te compenseren. Tabel 1-soorten zijn algemene soorten die vrijgesteld zijn van ontheffingsplicht. De zorgplicht geldt uiteraard wel voor deze soorten.

Tabel 2.1: beschrijving beschermingsregimes Flora- en Faunawet

Tabel 1; algemene soorten; bijvoorbeeld konijn, mol, algemene muizensoorten	Licht beschermd; vrijstelling ontheffingsplicht bij ruimtelijke ingrepen
Tabel 2; minder algemene, gevoelige soorten; o.a. orchideeën en de eekhoorn	Matig beschermd; vrijstelling onder gedragscode
Tabel 3 / bijlage IV habitatrichtlijn; zeldzame & kwetsbare soorten, bijvoorbeeld vleermuizen en broedvogels	Streng beschermd; vrijstelling onder gedragscode. Bij ruimtelijke ingrepen geldt ontheffingsplicht.

Tot slot zijn er nog de broedvogels die beschermd worden door de Flora- en faunawet. Zowel algemene als zeldzame soorten zijn tijdens de broedperiode zeer streng beschermd. Verder zijn er ook broedvogels met jaarrond beschermde nesten, zoals de vaste nesten (horsten) van roofvogels. Het verkrijgen van een ontheffing op het vernielen en verstoren van jaarrond beschermde nesten kan alleen bij een zwaarwegend maatschappelijk belang in het kader van openbare veiligheid, volksgezondheid en/of veiligheid van het luchtverkeer.

3 BESCHRIJVING PLANGEBIED

Het plangebied is gelegen in de bebouwde kom van Tilburg, in stadsdeel Noord. Het ligt tussen de Haendellaan in het westen, de Beethovenlaan in het noorden, de Brahmsstraat in het oosten en de Heikantlaan in het zuiden. De Brücknerlaan loopt dwars door het plangebied heen, globaal van zuid naar noord.

Figuur 3.1: totaaloverzicht plangebied inclusief deelgebieden; het gehele plangebied is begrensd door de rode contour.

Voor deze quick scan is het plangebied opgedeeld in drie delen, te weten:

- Deelgebied 1. Winkelcentrum Wagnerplein
- Deelgebied 2. Von Weberpark
- Deelgebied 3. Omgeving Schubertstraat en Zorgcentrum De Heikant

Hieronder worden de drie afzonderlijke deelgebieden beschreven:

Korte beschrijving deelgebied 1

Dit deelgebied betreft het overdekt winkelcentrum met daaromheen parkeerplaatsen die zijn aangekleed met platanen. Tussen het park en het winkelcentrum liggen een pas gerealiseerd (gemeentelijk) sportcomplex en een complex met kleine appartementen die op de slooplijst staan. Ook is er een bibliotheek aanwezig; deze staat ook op de slooplijst evenals het complex met seniorenwoningen aan de zuidoostkant van dit deelgebied.

Figuur 3.2: oostgevel van het huidige winkelcentrum Wagnerplein

Figuur 3.3: de huidige bibliotheek; deze staat op de lijst om gesloopt te worden

Figuur 3.4: parkeerplaats met platanen.

Korte beschrijving deelgebied 2

Dit deelgebied beslaat het gehele Von Weberpark, dat bestaat uit een groot aantal naaldboomsoorten met daartussen gazons. Het park is gekenmerkt door de Engelse stijl, wat zich uit in een speels padenpatroon en een grote diversiteit aan zowel inheemse als uitheemse soorten bomen en struiken.

Figuur 3.5: indruk van het Von Weberpark

Korte beschrijving deelgebied 3

Dit is het deel van het plangebied dat in zijn geheel ten oosten van de Schubertstraat ligt. Het betreft hier een gebied met zowel woon- als maatschappelijke functies (politiebureau, stadskantoor). Daarnaast is er een garagebedrijf met tankstation aanwezig. Het noordelijke deel van dit deelgebied is relatief arm aan groen. Het middendeel, tussen het nieuwe woonzorgcomplex De Heikant en het bedrijvengedeelte, bestaat uit een park en een als gazon ingezaaid braakliggend terrein. Hierin ligt tevens een kleinschalig complex met leegstaande schoolgebouwen, zie figuur 3.6.

Het zuidelijk deel was tot voor kort een woonzorgcomplex voor ouderen, ingelijst met groen. Dit groen is anno 2012 grotendeels verdwenen buiten dit project om, met uitzondering van de platanen langs de Heikantlaan. In dit deelgebied is recent een woontoren gebouwd.

Figuur 3.6: Leegstaande schoolgebouwen in plantsoen in deelgebied 3

3.1 Omstandigheden veldbezoek

Het veldbezoek is op donderdag 10 mei 2012 uitgevoerd door de heer J.A.A. de Rooij, junior consultant ecologie. Hij heeft ruim anderhalf jaar ervaring met toetsing aan Flora- en Faunawet, Natuurbeschermingswet en Ecologische Hoofdstructuur. Daarnaast heeft hij diverse vergunningen en ontheffingen aangevraagd in het kader van de Nederlandse natuurwetgeving. Tot slot heeft hij ervaring met veldinventarisaties gericht op onder meer broedvogels, vleermuizen, amfibieën en reptielen.

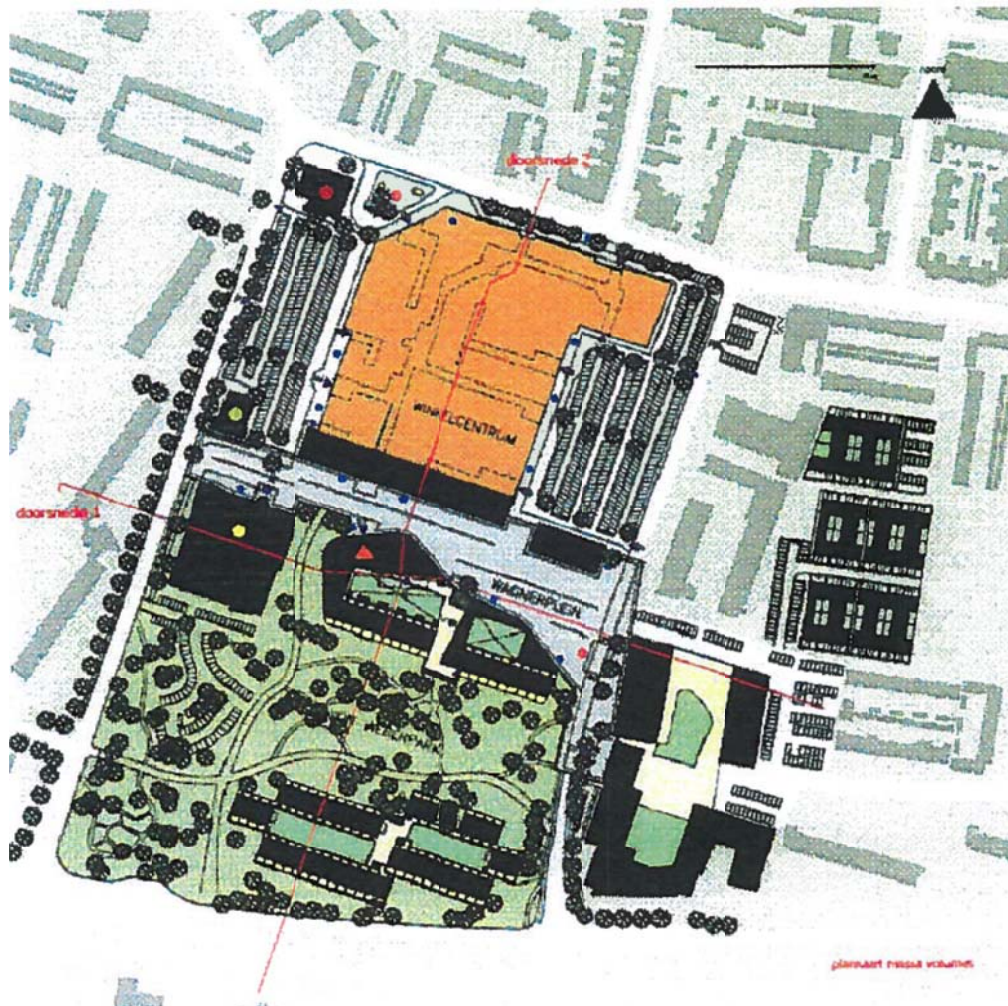
Tijdens het veldbezoek was het geheel bewolkt en winderig; met een temperatuur van ongeveer 23 graden was het zwoel. Het was grotendeels droog.

4 HET VOORGENOMEN PLAN

Het plan behelst de sloop van meerdere gebouwen in het plangebied, met daarbij inbegrepen de kap van een groot aantal bomen, in het kader van nieuwbouw en herstructurering.

Dit betekent dat deze quickscan de volgende concrete maatregelen zal toetsen

1. renovatie bestaand gebouw winkelcentrum Wagnerplein
2. sloop bestaande gebouwen;
3. verwijderen bestrating;
4. aanleg/herziening ondergrondse infrastructuur (kabels & leidingen);
5. Herstructurering en maaiveldwijziging parkeerplaatsen
6. kap aanwezige bomen op het terrein en in het Von Weberpark.

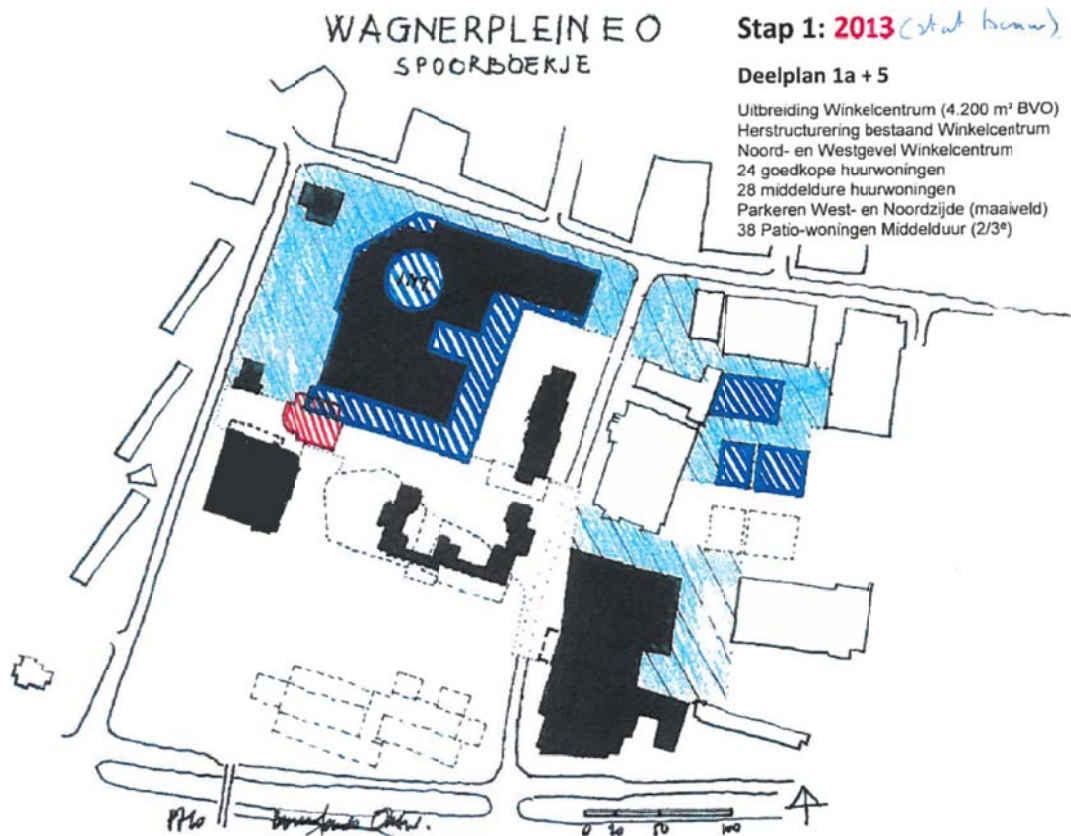
Figuur 4.1: voorlopig ontwerp van stedenbouwkundig plan voor het Wagnerplein anno 2021

Figuur 4.2: globaal overzicht van belangrijkste activiteiten van 2013 t/m 2012

Bovenstaande activiteiten vinden gefaseerd plaats, verspreid over 4 fases, deze worden hieronder toegelicht:

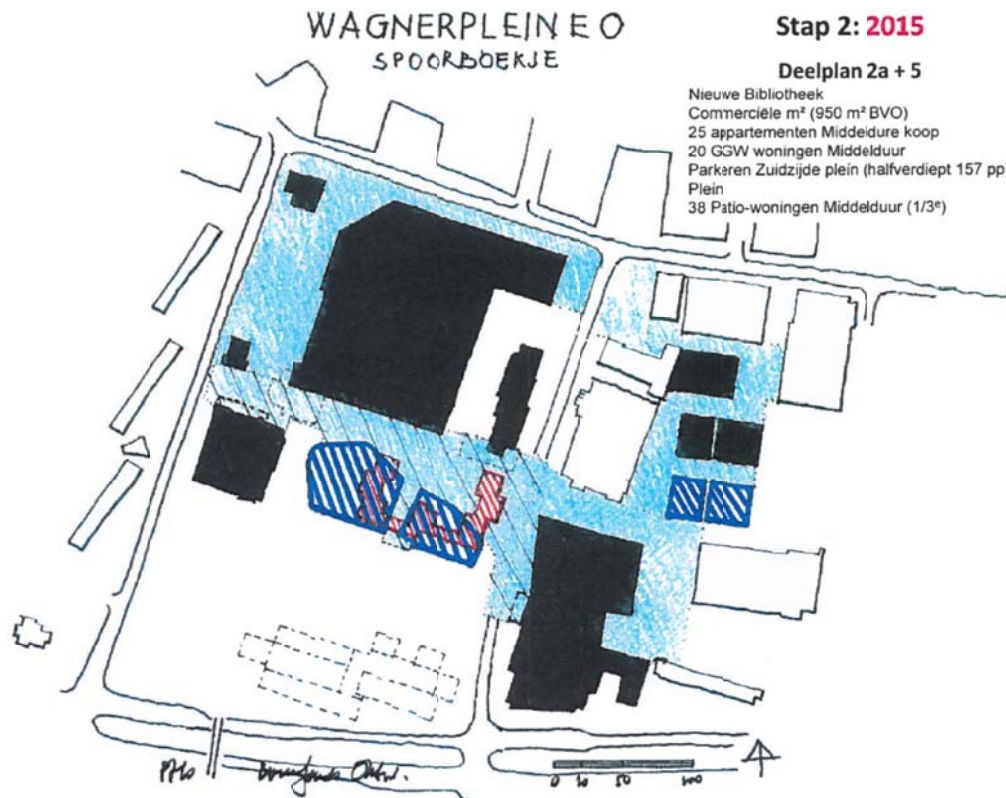
Fase 1, 2013-2015: het winkelcentrum wordt uitgebreid met 4.200 m² bedrijfsoppervlak; waarbij het bestaande winkelcentrum wordt herstructureerd. Hierbij wordt tevens de noord- en westgevel aangepast. Daarnaast worden er 90 woningen gerealiseerd en wordt het parkeerterrein aan de noord- en westzijde op maaiveldniveau heringericht. De huidige bibliotheek wordt gesloopt. Deze fase vindt plaats in deelgebied 1 en 3. In het kader van deze fase moeten de platanen op de huidige parkeerplaats wijken. Mogelijk moeten er ook enkele bomen wijken in deelgebied 3, voor het realiseren van nieuwbouwwoningen.

Figuur 4.3: sloop (rood gearceerd) en nieuwbouw (blauw gearceerd) fase 1

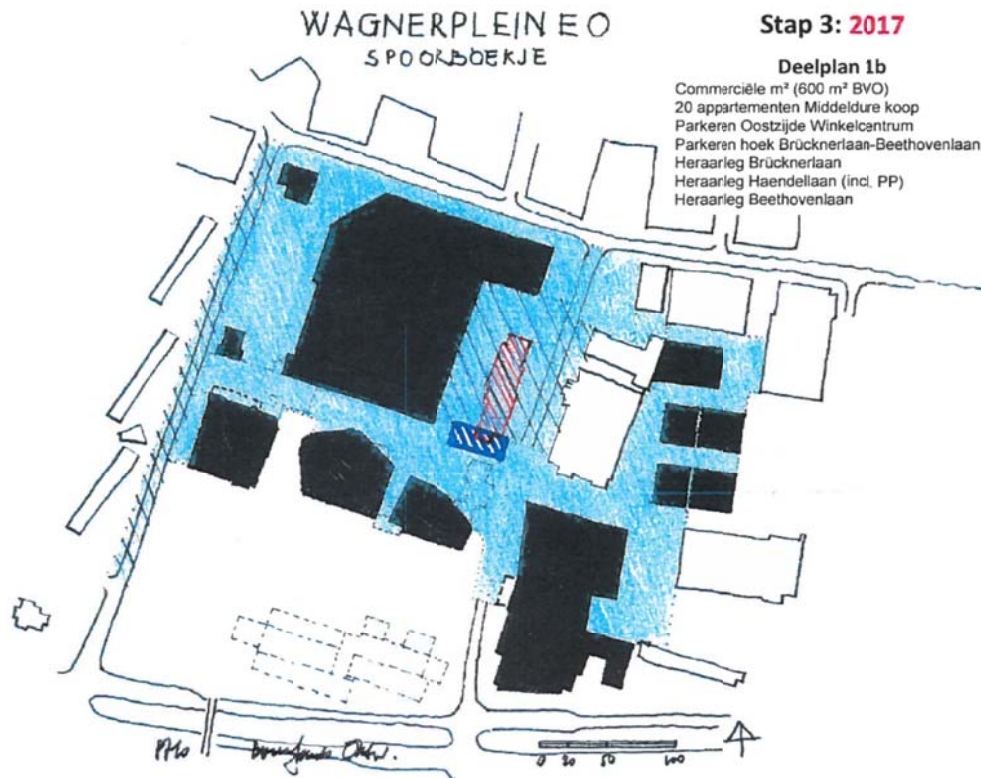
Fase 2, 2015 t/m 2017: in deze fase komt er een nieuwe bibliotheek en wordt er in het zuidelijk deel van deelgebied woningen en bedrijfsruimtes gerealiseerd. Hiervoor wordt een bestaand appartementencomplex voor starters gesloopt. Daarnaast wordt het zuidelijk deel van het Wagnerplein heringericht. In deze fase zal een aantal bomen moeten wijken.

Tot slot is voorzien in een tweede nieuwbouwcomplex in deelgebied 3, met grondgebonden woningen.

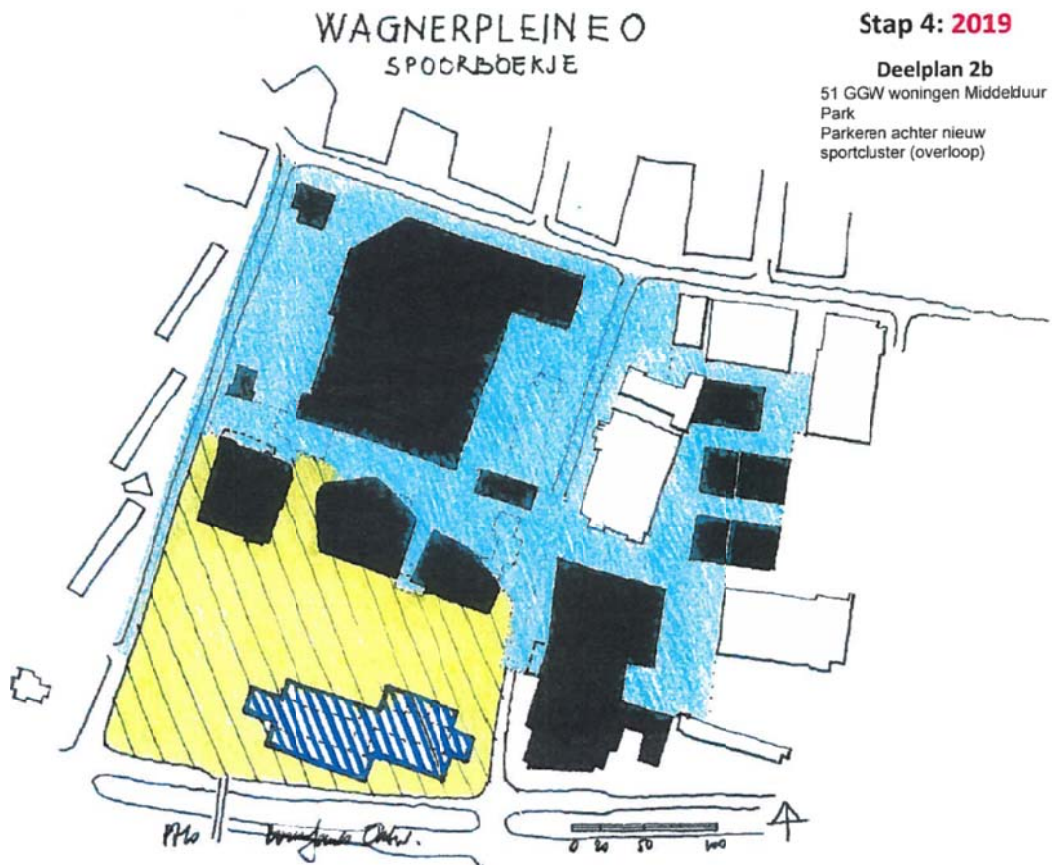
Figuur 4.4: sloop (rood gearceerd) en nieuwbouw (blauw gearceerd) fase 2

Fase 3, 2017 t/m 2019: in deze fase wordt een complex met zorgwoningen voor senioren gesloopt. Hiervoor komt 600 m² bedrijfsruimte en 20 appartementen voor terug. Daarnaast wordt het parkeerterrein aan de oostzijde van het Wagnerplein geherstructureerd, waarbij aanwezige platanen gekapt worden. Tot slot wordt de oorspronkelijke infrastructuur (Brücknerlaan, Haendellaan en Beethovenlaan) heraangelegd. Bestaande bomen zullen hierbij mogelijk gekapt worden.

Figuur 4.5: sloop (rood gearceerd) en nieuwbouw (blauw gearceerd) fase 3

Fase 4 (slot), 2019 t/m 2021: in deze slotfase wordt het Von Weberpark heringericht. Daarnaast komt er in het park ruimte voor 51 grondgebonden woningen. Tevens is voorzien in een overloopparkerterrein bij het gemeentelijk zwembad, ten zuidwesten van het winkelcentrum. Het aantal te kappen bomen in het park blijft beperkt doordat de nieuwbouw in een open plek van het park gepland is.

Figuur 4.6: nieuwbouw (blauw gearceerd) fase 4; er vindt geen sloop plaats

5 BESCHRIJVING AANWEZIGE BESCHERMDE NATUURWAARDEN

5.1 Beschermde soorten in het kader van de Flora- en faunawet

5.1.1 Vaatplanten

Het plangebied is in het geheel vrij intensief onderhouden; dit geldt ook voor het aanwezige park en de diverse plantsoenen. De parkeerplaatsen rondom het huidige winkelcentrum zijn ingeplant met platanen. Het Von Weberpark kent een uitgebreid bestand van voornamelijk naaldbomen, zoals de douglasspar, nordmannspar, mammoetboom en vele andere soorten. Het bomenbestand is grotendeels uitheems. Plaatselijk is een ondergroei van adelaarsvaren aanwezig. In het te slopen seniorencomplex ten oosten van het winkelcentrum zijn op enkele plekken muurvarentjes (*Asplenium ruta-muraria*) aangetroffen. Deze soort is niet beschermd. Er zijn in het plangebied geen beschermde soorten aangetroffen; voorkomen van beschermde soorten is ook niet aannemelijk gezien de aanwezige habitats en het intensieve onderhoud dat af te lezen is aan het huidige groenbestand in het plangebied.

Er komen geen beschermde vaatplanten voor in het plangebied.

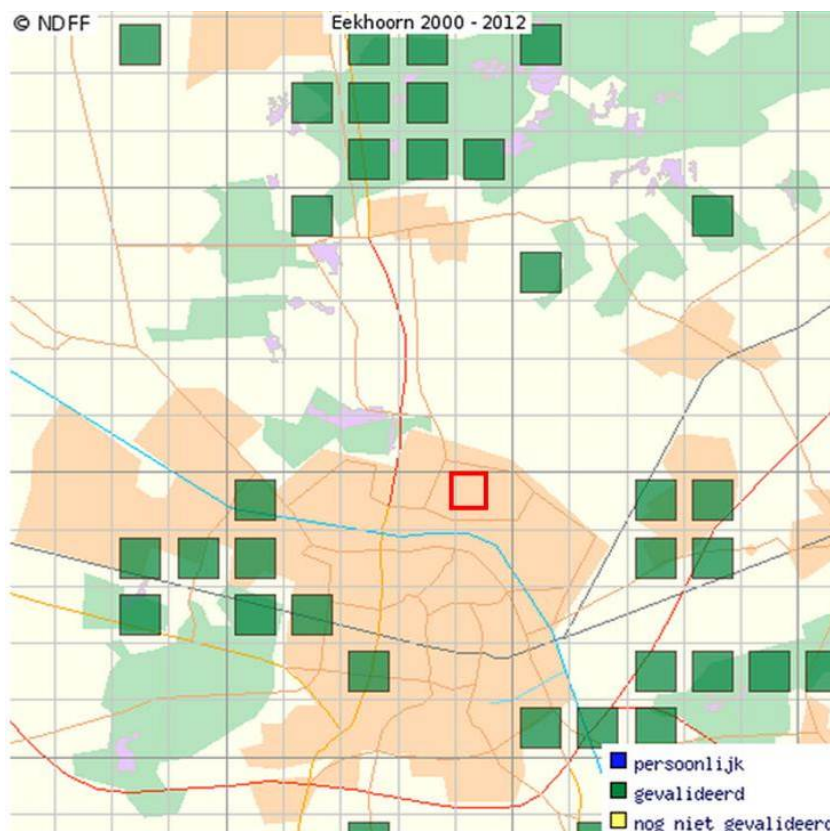

Figuur 5.1: muurvarens aan de noordoostkant van het seniorencomplex aan de Brücknerlaan, in deelgebied 1.

5.1.2 Zoogdieren, incl. vleermuizen

Grondgebonden zoogdieren

Tijdens het veldbezoek zijn geen sporen van zoogdieren waargenomen. Het gebied ligt diep in de bebouwde kom. Geraadpleegde verspreidingsgegevens van telmee.nl en waarneming.nl wijzen ook niet op het voorkomen van algemene dan wel strenger beschermde zoogdieren. Wel is het Von Weberpark in potentie geschikt als leefgebied voor de eekhoorn (tabel 2). Er zijn in het plangebied geen sporen van deze soort waargenomen. Het park ligt geïsoleerd van overige populaties, waardoor kolonisatie of uitwisseling onwaarschijnlijk is, zie figuur 5.2. Hiermee is het niet aannemelijk dat de soort voorkomt in het plangebied.

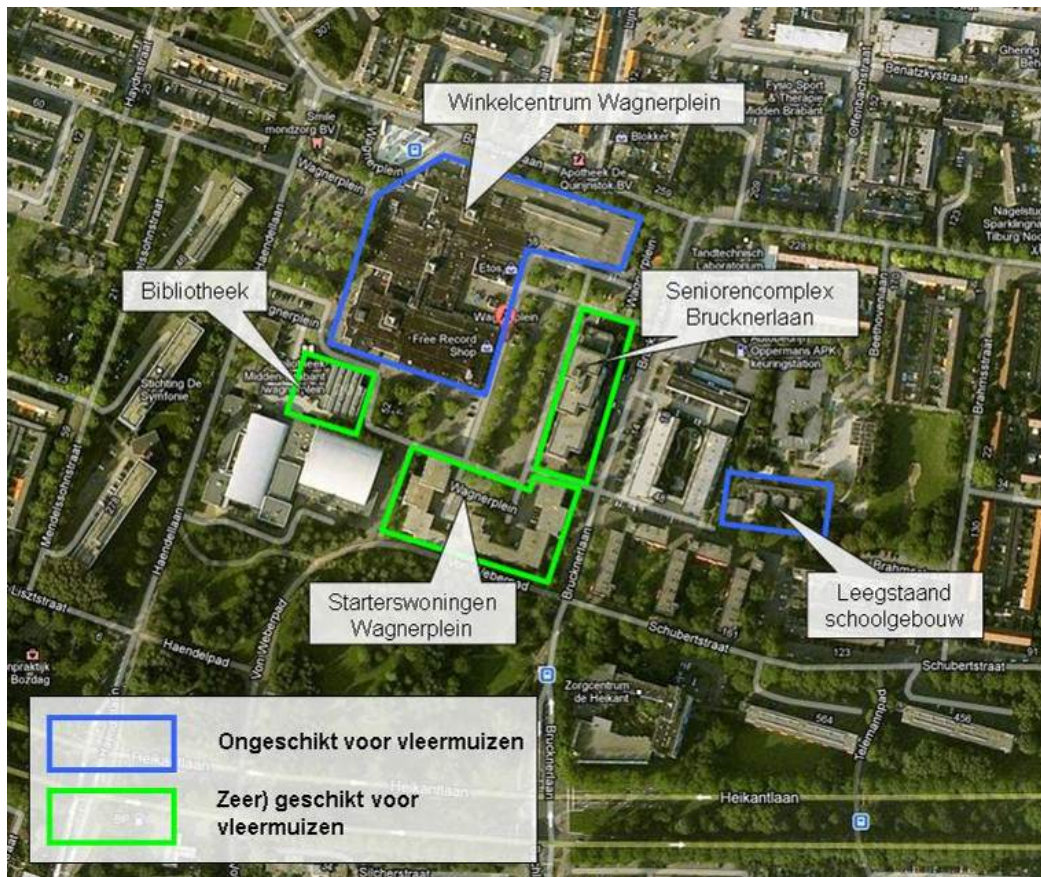
Figuur 5.2: bekende verspreiding van de eekhoorn ten opzichte van het plangebied, bron: www.telmee.nl

Het is door de geïsoleerde ligging en ongeschikte habitats niet aannemelijk dat er strenger beschermde zoogdieren voorkomen in het plangebied. Zelfs algemene soorten als mol en konijn worden door de geïsoleerde ligging niet verwacht in het plangebied, hoewel de habitats geschikt zijn.

Vleermuizen

Volgens de gegevens van is het voorkomen van vleermuizen in het plangebied niet bekend. Het gaat echter om een in dit gebied slecht onderzochte soortgroep waarvan voor elke algemene soorten zeker geschikt leefgebied aanwezig is. Daar komt bij dat deze vleermuizen grotere afstanden in stedelijk gebied goed kunnen overbruggen.

Op basis van bestaande gegevens kan het voorkomen van vleermuizen dus zeker niet uitgesloten worden. Veldbezoek heeft uitgewezen dat drie te slopen gebouwen mogelijk zeer geschikt zijn als vaste paar- en verblijfplaats voor gebouwbewonende vleermuizen als gewone dwergvleermuis en laatvlieger; figuur 5.3 laat deze zien.

Figuur 5.3: geschiktheid van alle te slopen en/of te renoveren gebouwen in het plangebied

De gebouwen die op figuur 5.3 (zeer) geschikt zijn bevonden als vaste paar- en verblijfplaats, danken dit voornamelijk aan de vele, relatief grote spouwgaten die in de gebouwen aanwezig zijn en toegang geven tot de spouwen. Spouwen zijn voor meerdere vleermuissoorten geschikte verblijfplaatsen. Ook daklijsten (en dan met name de smalle ruimte erachter) en daken kunnen soms geschikt zijn. In het geval van de bibliotheek zijn er spouwgaten en daklijsten aanwezig. Dit gebouw is hierdoor in potentie redelijk geschikt voor gebouwbewonende vleermuizen.

Figuur 5.4: Daklijsten en spouwgaten in de bibliotheek zitten op een goede hoogte om als invliegopening voor eventuele paar- en verblijfplaatsen te dienen voor bijvoorbeeld de gewone dwergvleermuis.

Het complex met starterswoningen (figuur 5.5) is potentieel geschikter dan de bibliotheek, vanwege de vele spouwgaten op geschikte invlieghoogtes en de ligging van het park direct ten zuiden van het complex. Wel wordt dit complex vrij intensief bewoond, wat de kans op aanwezigheid van vleermuizen vermindert, maar zeker niet uitsluit.

Figuur 5.5: starterscomplex, momenteel tijdelijke woongelegenheden in afwachting van sloop

Het laatste en meest vleermuisgeschikte gebouw is het seniorencomplex aan de Brücknerlaan, direct ten oosten van het Wagnerplein. Dit gebouw kent aan vrijwel alle zijden zeer veel geschikte openingen voor zowel laatvlieger als gewone dwergvleermuis. Deze openingen bevinden zich vrijwel allemaal boven en onder de betonnen verdiepingsplaten.

Bovendien zijn er aan de voet van het gebouw uitwerpselen aangetroffen van de laatvlieger. Het is zodoende zeer aannemelijk dat er vleermuizen in dit gebouw aanwezig zijn; het kan zowel om gewone dwergvleermuis als laatvlieger gaan. Nader onderzoek moet dit uitwijzen.

Figuur 5.6: seniorencomplex aan de Brücknerlaan; vermoedelijk zeer geschikt en actueel in gebruik als vaste paar- en verblijfplaats voor gewone dwergvleermuis en/of laatvlieger.

Naast drie bovengenoemde geschikte gebouwen voor vleermuizen is het winkelcentrumgebouw en een kleinschalig schoolgebouw ten oosten van de Brücknerlaan ongeschikt als vaste paar- en verblijfplaats voor vleermuizen. Het winkelcentrumgebouw is aan de buitenkant niet voorzien van spouwgoten. Wel zijn er gevelplaten aanwezig, maar deze bieden geen of onvoldoende gelegenheid om dieper in het gebouw te dringen. Dit gebouw speelt daarom naar verwachting geen rol van betekenis voor vleermuizen.

Dit geldt ook voor het kleinschalige schoolgebouw ten oosten van de Brücknerlaan, in deelgebied 3. Hier zijn wel spouwgaten aanwezig, maar deze zitten veel te laag voor vleermuizen zodat deze niet als invliegopening kunnen dienen voor een eventueel (paar)verblijf. Daarnaast bieden daklijsten en gevelbetimmering geen openingen naar geschikte paar- en verblijfplaatsen. Figuur 5.7 geeft een indruk van de situatie bij dit gebouw.

Figuur 5.7: het te slopen schoolgebouwtje is niet geschikt voor vleermuizen; spouwgaten zitten veel te laag en gevelbetimmering kent thans geen gaten die als ingang kunnen dienen

Tot slot voorziet het Von Weberpark in potentieel redelijk geschikt foerageergebied voor vleermuizen. Er is hier afwisseling in structuur, dit is goed voor de oriëntatie van vleermuizen. Wel zijn er relatief veel naaldbomen en exotische boomsoorten aanwezig. Vleermuizen hebben een duidelijke voorkeur voor inheemse loofbomen en struiken, waarin vaak meer insecten rondvliegen. Er komen overigens zeker inheemse boomsoorten voor, zoals zomereik, populier en berk, maar deze zijn in de minderheid. Vanwege de aanwezige afwisseling tussen gazon en park is het Von Weberpark ingeschat als een redelijk geschikt foerageergebied voor vleermuizen.

Er zijn in het gehele plangebied geen bomen met spleten en holten waargenomen, die zouden kunnen dienen als vaste paar- en verblijfplaats voor vleermuizen. Naaldbomen zijn bovendien ongeschikt, omdat holtes snel dichtharsen.

Kortom: drie te slopen gebouwen in het plangebied functioneren mogelijk als vaste paar- en verblijfplaats voor vleermuizen. Het winkelcentrumgebouw en een kleinschalig schoolgebouw zijn ongeschikt bevonden als vleermuisverblijf.

Het Von Weberpark voorziet in redelijk geschikt foerageergebied voor vleermuizen, maar niet in vaste paar- en verblijfplaatsen. Er zijn geen bomen met geschikte paar- en verblijfplaatsen aangetroffen.

5.1.3 Reptielen & amfibieën

Voor reptielen zijn geen geschikte habitats aanwezig in de vorm van structuurrijke vegetatie met zandige open plekken. Daarmee is het niet aannemelijk dat er reptielen voorkomen in het plangebied.

Er komt geen oppervlaktewater voor in het plangebied. Daarmee is het niet aannemelijk dat er algemene of strenger beschermde amfibieën voorkomen in het plangebied.

Er kan met voldoende zekerheid gesteld worden dat er geen strenger beschermde amfibieën en reptielen voorkomen in het plangebied.

5.1.4 Vissen

Er is geen oppervlaktewater aanwezig in het plangebied dus komen er geen vissen voor.

5.1.5 Broedvogels

Het plangebied is in potentie zeker geschikt voor vogels van parken en bebouwd gebied als duiven, kauwen en eksters, mezen, huismussen en roodborsten. Dit geldt vooral voor het Von Weberpark en kleinschalige groenelementen in het gebied ten oosten van de Brücknerlaan.

Het is aannemelijk dat er gedurende de broedperiode door meerdere vogelsoorten in het plangebied wordt gebroed. Vooral de bomen kunnen hierbij als broedplaats gebruikt worden. De aanwezige gebouwen zijn geen van allen geschikt voor gebouwbewonende broedvogels, zoals de huismus.

Het is zeer aannemelijk dat het plangebied in lente en voorzomer dienst doet als broedgebied voor één of meer algemene broedvogels van tuinen en parken.

Tabel 5.1: Overzicht aanwezige beschermde soorten in het plangebied

Soortgroep	Tabel 1-soorten	Tabel 2+3 en/of Bijlage IV-soorten
Vaatplanten	nee	nee
Grondgebonden zoogdieren	Ja, mogelijk konijn of mol (niet waargenomen)	nee
Vleermuizen	nee	Ja, zeer waarschijnlijk gewone dwergvleermuis en/of laatvlieger → mogelijk een vaste paar- en verblijfplaatsen drie te slopen gebouwen
Reptielen	nee	nee
Amfibieën	nee	nee
Vissen	nee	nee
Broedvogels	nee	Ja, algemene soorten; huismus, houtduif, ekster, mezen

6 EFFECTEN OP BESCHERMDE FLORA EN FAUNA

Ten aanzien van beschermde natuurwaarden kunnen diverse effecten optreden. Sommige effecten zijn tijdelijk, terwijl andere effecten permanent zijn.

Er komen geen beschermde vissen, vaatplanten, reptielen en amfibieën voor in het plangebied. Op deze soortgroepen zijn dan ook geen negatieve effecten voorzien. Wel komen er vrijwel zeker vleermuizen en broedvogels voor in het plangebied. Op deze soortgroepen zijn negatieve effecten te verwachten, zoals het verlies van vaste paar- en verblijfplaatsen voor vleermuizen en verstoring van broedvogels.

Hieronder volgt een opsomming van mogelijk optredende effecten per fase:

Mogelijke schadelijke handelingen voor flora en fauna fase 1

Gedurende fase 1 wordt het winkelcentrum gerenoveerd en uitgebouwd; daarnaast wordt de huidige bibliotheek gesloopt. Daarnaast worden er in deelgebied 3, ten oosten van de Brücknerlaan, nieuwe woningen gerealiseerd in braakliggend terrein en een deel van een plantsoen. Mogelijk wordt hiervoor een enkele boom gekapt.

Omdat het winkelcentrumgebouw ongeschikt is bevonden voor vleermuizen en gebouwbewonende broedvogels, worden er als gevolg van deze ingreep geen negatieve effecten verwacht. De sloop van de huidige bibliotheek brengt mogelijk wel negatieve effecten met zich mee voor vleermuizen, omdat hierdoor vaste paar- en verblijfplaatsen in het geding kunnen komen.

Consequenties FF-wet voor fase 1

Er is aanvullend onderzoek nodig naar aanwezigheid van vleermuizen in de te slopen bibliotheek. Indien er vleermuizen zijn aangetroffen, is er zeker een ontheffing nodig. Waarschijnlijk zijn dan ook mitigerende/compenserende maatregelen nodig. Denk hierbij aan het aanbrengen van vleermuiskasten.

Buiten het broedseizoen kunnen bomen gekapt worden. Kap van bomen tijdens het broedseizoen mag alleen onder ecologische begeleiding, indien een erkend ecooloog heeft vastgesteld dat er geen nesten van broedende vogels verstoord worden.

Mogelijke schadelijke handelingen voor flora en fauna fase 2

in deze fase wordt het bestaand appartementencomplex voor starters gesloopt, dat potentieel goed geschikt is als vaste paar- en verblijfplaats voor vleermuizen. Daarnaast wordt het zuidelijk deel van het Wagnerplein heringericht, middels halfverdiepte parkeerplaatsen. In deze fase zullen de daar aanwezige platanen moeten wijken. Dit leidt mogelijk tot verstoring van algemene broedvogels indien tijdens de broedperiode gekapt wordt.

Tot slot is voorzien in een tweede nieuwbouwcomplex in deelgebied 3, met grondgebonden woningen. Hiervoor wordt het bestaande (vleermuisongeschikte) schoolcomplex gesloopt. De kap van enkele bomen vlakbij dit gebouw is waarschijnlijk; hiermee is verstoring en vernieling van nestlocaties tijdens het broedseizoen mogelijk.

Consequenties FF-wet voor fase 2

Er is aanvullend onderzoek nodig naar aanwezigheid van vleermuizen in het te slopen starterscomplex aan de zuidkant van het Wagnerplein. Nader onderzoek van het te slopen schoolgebouw is niet nodig. Indien er vleermuizen zijn aangetroffen in het te slopen appartementencomplex, is er zeker een ontheffing nodig. Waarschijnlijk zijn dan ook mitigerende en compenserende maatregelen nodig. Denk hierbij aan het aanbrengen van vleermuiskasten.

Buiten het broedseizoen kunnen bomen gekapt worden. Kap van bomen tijdens het broedseizoen mag alleen onder ecologische begeleiding, indien een erkend ecooloog heeft vastgesteld dat er geen nesten van broedende vogels verstoord worden.

Mogelijke schadelijke handelingen voor flora en fauna fase 3

In deze fase wordt het complex met zorgwoningen voor senioren gesloopt, ten oosten van het Winkelcentrum Wagnerplein. De kans is zeer groot dat dit gebouw voorziet in vaste paar- en verblijfplaatsen voor een of meer vleermuissoorten. Deze eventuele paar- en verblijfplaatsen zullen verdwijnen als gevolg van de plannen.

Daarnaast wordt het parkeerterrein aan de oostzijde van het Wagnerplein geherstructureerd, waarbij aanwezige platanen gekapt worden. Hierdoor worden nesten van algemene broedvogels (ekster, tortelduiven) mogelijk verstoord of vernield indien kap tijdens het broedseizoen plaatsvindt. Tot slot wordt de oorspronkelijke infrastructuur (Brücknerlaan, Haendellaan en Beethovenlaan) heraangelegd. Bestaande bomen zullen hierbij mogelijk gekapt worden, waarbij tijdens het broedseizoen mogelijk nesten van algemene vogelsoorten vernield of verstoord worden.

Consequenties FF-wet voor fase 3

Er is aanvullend onderzoek nodig naar aanwezigheid van vleermuizen in het te slopen seniorencomplex aan de oostkant van het Wagnerplein. Indien er vleermuizen zijn aangetroffen in het te slopen appartementencomplex, is er zeker een ontheffing nodig. Waarschijnlijk zijn dan ook mitigerende/compenserende maatregelen nodig. Denk hierbij aan het aanbrengen van vleermuiskasten.

Voor kap van bomen tijdens het broedseizoen is ecologische begeleiding nodig. Buiten het broedseizoen kunnen deze bomen vanuit de FF-wet vrij gekapt worden.

Mogelijke schadelijke handelingen voor flora en fauna fase 4

De activiteiten van deze fase richten zich op het Von Weberpark. In het hart van dit park verrijst een complex met 51 grondgebonden woningen. Hierdoor gaat een deel van het park verloren. Dit park heeft een functie als foerageergebied voor vleermuizen en broedgebied voor vogels van parken en tuinen. Hierbij zal in eerste instantie ook foerageergebied voor vleermuizen verloren gaan. Na realisatie komt dit grotendeels weer terug, omdat tuinen ook geschikt zijn. Bovendien storen vleermuizen in stedelijk gebied zich niet bijzonder aan bebouwing; er zijn vrijwel overal insecten te vinden voor soorten als laatvlieger en gewone dwergvleermuis. De geringe afname van de oppervlakte van het Von Weberpark heeft dus geen noemenswaardig negatief effect op het foerageergebied van vleermuizen, omdat het groene karakter behouden blijft en zij ook in tuinen en langs bebouwing foerageren.

Wel zal eventueel de toename van verlichting in het park zorgen voor een mindere geschiktheid van het park als foerageergebied. Dit is een negatief effect. Mogelijk positief effect is dat nieuwbouw in geschikte paar- en verblijfplaatsen kan voorzien. Het is mogelijk dat de nieuwbouw al als compenserende maatregel voor de te slopen gebouwen in andere fases geschikt gemaakt moet worden als nieuwe verblijfplaats voor vleermuizen.

Voor broedvogels blijft er voldoende broedgelegenheid, naar verwachting zijn hiervoor geen maatregelen nodig.

Consequenties FF-wet voor fase 4

Geen aanvullend onderzoek nodig. Er is alleen ecologische begeleiding nodig indien er gekapt wordt in het broedseizoen. Buiten het broedseizoen zijn er geen aanvullende maatregelen nodig in het kader van fase 4.

Samenvatting van effecten van het totale plan

- Tijdelijke verstoring/vernieling van nesten van broedvogels, als gevolg van het rooien van bomen en struiken tijdens het broedseizoen.
- Het verlies van meerdere potentiële vaste paar- en verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis en/of laatvlieger bij het slopen van een drietal vleermuisgeschikte gebouwcomplexen.
 - overigens zal de gunstige staat van instandhouding van de soort zeker niet in gevaar komen op regionaal niveau; er zijn in de omgeving voldoende geschikte verblijfplaatsen in oudere huizen en gebouwen;
- Verlies van matig tot redelijk geschikt foerageergebied voor vleermuizen, in de vorm van plantsoen met veel uitheemse bomen en struiken en een gazon.
- Indien er in de te slopen gebouwen een of meer vaste paar- en verblijfplaatsen worden aangetroffen, is er een ontheffing op de Flora- en faunawet nodig.

Let op: er is kans op schade aan vleermuizen en hun leefgebied

Vleermuizen genieten de strengste wettelijke bescherming. Indien het vermoeden of de kans bestaat dat er schade aan individuen of populaties optreedt als gevolg van sloop- of kapwerkzaamheden, is een strenge toets nodig. Deze strenge toets is ook van toepassing op dit project, omdat er aanwijzingen zijn dat vleermuizen gebruik maken van maximaal 3 te slopen gebouwen in het plangebied. Dit geldt voor de bibliotheek, een complex met starterswoningen en een groot complex met woningen voor senioren.

Deze ecoscan geeft geen volledig uitsluitel over het wel of niet optreden van negatieve effecten. Daarom is aanvullend onderzoek nodig conform het vleermuisprotocol. Dat houdt in dat er in elk geval van april tot en met september minimaal 4 avonden geobserveerd wordt door ter zaken kundige ecologen, gericht op:

- vaststellen van eventueel gebruik van het te slopen gebouw als vaste paar- en verblijfplaats voor vleermuizen

Aan de hand van de resultaten van dit onderzoek kunnen compenserende en mitigerende maatregelen opgesteld worden en kan, indien daadwerkelijk gebruik blijkt, een ontheffing aangevraagd worden.

7 MITIGERENDE MAATREGELEN, ZORGPLICHT, AANVULLEND ONDERZOEK

Omdat er mogelijk effecten zijn op strenger beschermde soorten, zijn er mitigerende en mogelijk ook compenserende maatregelen nodig. Hieronder in tabel 7.1 worden de benodigde maatregelen opgesomd per soort of soortgroep, evenals de noodzaak voor vervolgonderzoek of een ontheffingsaanvraag. Daarnaast geeft tabel 7.2 een beknopt overzicht van de consequenties ten aanzien van de FF-wet voor de 4 afzonderlijke planfasen.

Tot slot gaat paragraaf 7.1 in op algemene uitgangspunten, waarmee een goede invulling van de wettelijke zorgplicht gewaarborgd is. Deze geldt voor alle in het wild levende plant- en diersoorten, dus ook algemene soorten.

Tabel 7.1: overzicht compenserende en mitigerende maatregelen beschermde soorten voor het gehele project.

Soort/ categorie	Mitigatie	Compensatie	Aanvullend onderzoek nodig?	Ontheffing FF-wet nodig?
Vleermuizen (tabel 3)	Mogelijk, afhankelijk van uitkomsten vleermuisonderzoek, bijvoorbeeld: 1. Vleermuisvriendelijke verlichting (oranje LED) aanbrengen op parkeerterrein en in Von Weberpark 2. Ophangen meerdere tijdelijke vleermuis kasten voor en tijdens de bouw	Mogelijk, afhankelijk van uitkomsten vleermuisonderzoek naar paar- en verblijfplaatsen en gebruiksfunctie (foerageergebied?) van plangebied.	Ja, vleermuisonderzoek in periode van april t/m september, minimaal 4 avonden conform vleermuisprotocol 2012	Mogelijk, indien het vleermuisonderzoek uitwijst dat er vleermuizen aanwezig zijn in de te slopen opstallen is een ontheffing nodig.
Broedvogels	1. Kappen en slopen buiten de broedperiode, die loopt globaal van eind februari tot medio augustus 2. Indien toch in broedperiode gekapt of gesloopt wordt, zal dit plaatsvinden onder begeleiding van een erkend ecooloog, die vooraf een inspectie uitvoert. Aan de hand van deze inspectie wordt wel of geen groen licht gegeven. 3. Probeer zoveel mogelijk van de bestaande groenstructuur te sparen bij het plannen van de nieuwbouw en rijroutes	Niet nodig, het plangebied is niet van belang voor gunstige staat van instandhouding van broedvogels in de omgeving van het plangebied.	Nee	Nee, mits gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode en inachtneming van de wettelijke zorgplicht.

Tabel 7.2: samenvatting consequenties FF-wet per planfase, op basis van tabel 7.1 en hoofdstuk 6

Fase	Aanvullend onderzoek vleermuizen nodig?	Rekening houden met broedseizoen?	Noodzaak ontheffing FF-wet
Fase 1	Ja	Ja	Waarschijnlijk
Fase 2	Ja	Ja	Waarschijnlijk
Fase 3	Ja	Ja	Waarschijnlijk
Fase 4	Nee	Ja	Nee

7.1 Implementatie zorgplicht

Voor het in acht nemen van de wettelijke zorgplicht gelden een aantal algemene aanbevelingen, die eventueel uitgewerkt kunnen worden in een ecologisch werkprotocol:

1. Werk zoveel mogelijk binnen de werkbare periodes zoals deze gelden voor de betreffende soortgroepen, in dit geval vleermuizen en broedvogels.
2. Broedvogels: geen werkzaamheden verrichten waardoor broedvogels verstoord kunnen worden tijdens de broedperiode, denk aan kappen van bomen en struiken. Voor kapwerkzaamheden in februari of augustus/september is het raadzaam om een erkend ecooloog een check uit te laten voeren op broedgevallen. Vooral na een zachte winter zijn de kansen op broedgevallen al in februari vrij groot. Na half juli neemt de kans op broedgevallen snel af.
3. Kap in het broedseizoen mag alleen met ecologische begeleiding, onder de voorwaarde dat de begeleidend ecooloog geen broedgevallen heeft geconstateerd.
4. De best werkbare periode ten aanzien van vleermuizen is afhankelijk van de functie die de te slopen gebouwen vervullen. Een voorbeeld: in geval van winterverblijfplaatsen moet er in het zomerhalfjaar gesloopt worden. Op basis van aanvullend onderzoek kan bepaald worden welke functie elk gebouwen heeft voor vleermuizen. De planning dient hierop afgestemd te worden.

Schakel bij twijfel altijd een erkend ecooloog in.

7.2 Ecologisch werkprotocol

Als onderzoek uitwijst dat vleermuizen aanwezig zijn, dan is er een ontheffing nodig op de Flora- en Faunawet. Een ontheffing schrijft vaak een ecologisch werkprotocol voor om schade aan zwaar beschermde zoveel mogelijk te voorkomen. Hierin kunnen eveneens de uitgangspunten van de wettelijke zorgplicht in opgenomen worden. Een ecooloog van het Netwerk Groene Bureau's is wettelijk gezien ter zaken kundig om een ecologisch werkprotocol op te stellen en de uitvoering te begeleiden.

8 EINDCONCLUSIES FLORA- EN FAUNAWET

- Er is geen ontheffing nodig ten aanzien van vaatplanten, vissen, zoogdieren (uitgezonderd vleermuizen) broedvogels, reptielen en amfibieën, indien er invulling wordt gegeven aan de wettelijke zorgplicht zoals deze in paragraaf 7.1 is beschreven. Eventuele kap en sloop tussen 1 maart en 31 juli mag alleen plaatsvinden, nadat onderzoek heeft uitgewezen dat er geen broedvogels door verstoord worden. Dit alles met inachtneming van de wettelijke zorgplicht, conform de uitgangspunten in paragraaf 7.1;
- Er is vervolgonderzoek nodig naar de aanwezigheid van vleermuizen in de te slopen gebouwen in het plangebied. Dit onderzoek vindt plaats conform het meest recente vleermuisprotocol, in dit geval versie 2012. Aanvullend onderzoek is nodig voor fase 1 t/m 3. Bij fase 4 worden geen gebouwen gesloopt en is aanvullend onderzoek daarom niet nodig.
- Indien de vleermuisinventarisatie uitwijst dat te slopen gebouwen daadwerkelijk een functie hebben als vaste paar- en verblijfplaats voor vleermuizen, is er een ontheffing nodig op de Flora- en Faunawet. In dat geval kan er alleen in bepaalde periodes gesloopt worden en dient er -voorafgaand aan de sloop- compensatie plaats te vinden. **Let op:** juridisch gezien moet gerealiseerde compensatie functioneren reeds voordat de bestaande gebouwen gesloopt worden.

GERAADPLEEGDE BRONNEN & LITERATUUR

- www.telmee.nl (NDFF); verspreidingskaarten beschermde soorten.
- www.waarneming.nl